

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárg

708

Hely:

Idő:

1805/1952

Személy:

Helyszám:

Szerző:

Surányi Pálma

Cím:

A százötvenéves Magyar Nemzeti Múzeum

Forrás:

Est. Ap.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

452. A. 9.

Az „Ismerd meg Budapestet” pályázatunkra olyan sok értékes írás érkezett szerkesztőségünkbe, hogy eredeti tervüinktől eltérően nem hetenként egyszer, hanem kétszer, kedden és csütörtökön közlünk a beérkezett pályaművekből.

A Nemzeti Múzeum alapítása Széchényi Ferenc nevéhez fűződik, aki 1802-ben ajánlotta fel könyv-, címer- és éremgyűjteményét egy nemzeti múzeum céljaira. A gyűjtemény helyéül a pesti pálosrendi papnevél intézetet jelölték ki. Az intézmény első vezetője Jakab Ferdinánd lett.

A Nemzeti Múzeumnak ez volt az első hajléka. Sokan kifogásolták, hogy az ország egész területéről minden értékes könyv, műemlék és ritkaság Pesten, egy „nyitott városban” összpontosul. A többi között Komárom várát is ajánlották a könyvtár részére, mert jekvésénél és eredményeinél fogva egy ilyen bevehetetlen várba kívánták elhelyezni a jeltett emlékeket.

A pálosterem a szaporodó gyűjtemény befogadására szüknek bizonyult. Széchényi 1805-ben megbízta Millert, hogy akár

Pesten, akár Budán keressen alkalmas kincstári épületet a gyűjteménynek, ezt azonban megszakítják a politikai események. Amikor 1805 őszén Napoleon már Schönbrunnból irányította a hadjáratot, a könyvtár anyagát Temesvárra vitték, ahol egy laktanyában helyezték el. A pozsonyi békekötés után a visszahozott könyvtár kitelepítése ismét napirendre került. A helytartólanács azt az utasítást adta az építészeti hivatalnak, hogy a könyvtár részére az egyetemi templomhoz kelet felé eső csatolt egyetemi épületben rendezzen be helyiséget. Az intézei fejlődése így azonban nem látszott biztosítottnak és lassan megérlelődött a Magyar Nemzeti Múzeum építésének eszméje. Egy erre a célra alakított múzeumi bizottság megállapította

az épület célszerű beosztását. Ennek alapján készítették azután el Hild János az épület első tervrajzát.

A kinyomatott tervrajzot megküldték az összes megyének, városoknak, hogy a szükséges pénzt megszavazzák. Az így szerzett források nem bizonyultak elégségesnek s ezért gyűjtéshez is folyamodtak, de ezzel sem mozdult elő az építkezés ügye.

Sok huzavona után

1836-ban megkezdtek a Nemzeti Múzeum neoklasszikus palotájának felépítését. Az épület fővárosunk egyik legszebb építészeti műemléke. A Nemzeti Múzeumot végül is Pollácz Mihály tervei alapján építették fel.

1848-ban már itt tartotta a főrendiház az üléseit. A ki-egyezés óta a főrendiház állandó üléstermővé lett s erre a célra amfiteatrális padsorokkal és új karzatokkal építették be. Amikor a főrendiház az új országházba költözött, a múzeum termeit kulturális célokra, összejevelekre használták. A múzeumi irattár élénken tükrözi vissza az épület fölött elvonuló idők politikai fordulatait is. Még Haynau neve is szerepel az akták között, midőn a forradalmi kormányfűdvözlő és a katonai törvényszékhez idézendő tisztviselők után nyomoz.

Az elnyomatás szomorú korszakában nemzeti kultúránk lap-pangva lűktető életének tanui az elsőrgult föliánsok, melyek pontos adatokat szolgáltatnak arról, miként állott a Nemzeti Múzeum az akkori közművelődés szolgálatában. Lépcsőzetén szavaltta el Petőfi Sándor a „Nemzeti dal”-t, hogy szózata tisztító nemzeti vihárrá dagadjon. A múzeum dísztermében kiváló művészeink hangverse-

nyében gyönyörködik annak idején a jeltőrekvő polgárság. Liszt Ferenc, Volkmann Róbert, Székely Imre zongoraművészek és a juvolavirtuóz Doppler-Jiverek hangversenyeznek itt.

1867-ben Eötvös József miniszter megbízta Lotz Károlyt és Than Mór, hogy jessék meg a múzeum freskóit. Ezek el is készűltek 1875-ben. Kompozícióikban a Nemzeti Múzeum jeladattait szimbolizálják. A mennyezeten alatt hűzódó festmények a magyar történelem jőbb mozzanatait örökítik meg, így a hun mondát, a vérszerződést, Zalán jutását, a pusztaszeri gyűlést s ib.

A múzeum az osztrák abszolútizmus elnyomó politikája következtében lassan fejlődött. 1872-ben még csak a következő osztályokból állott a múzeum: Széchényi-könyvtár, érem- és régiségtár, állat- és őslénytár, növénytár, ősványtár és néprajzi tár. 1934-ben a Magyar Nemzeti Múzeum cím alatt hat intézményt egyesítettek. Ezeket a centralizáló intézkedéseket, amelyek alaposan hátrállatták a fejlődést, 1949-ben szűntették meg. Sajnos azonban a decentralizálásnál a Nemzeti Múzeum elnevezést is megszüntették, amit sürgősen orvosolni kellene, hiszen a köztudatban ma is ez az elnevezés ismeretes.

1952-ben a Magyar Nemzeti Múzeum 150. évfordulójára népi demokráciánk áldozatkészsége lehetővé tette, hogy ez a gyönyörű építészeti alkotás — amelyet az ostrom nagyon megviselt — most teljes díszében álljon, akár Petőfi korában. A helyreállítás az egykori met-szetek és tervek alapján történt. A homlokzatán ma vörös csillag ragyog, mutatja az utat előre. De nemcsak kívülről változott meg az épület — megváltozott belülről is. Korszerű kiállításai a haladó világszemlélet, a marxizmus-leninizmus igazságának hirdetői lettek. Múzeumaink fokozott védelemben részesűlnek és az egész nép számára hozzáférhelők. Kormányzatunk állandóan fejleszti a múzeumok népnevelő szerepét és így mindinkább betöltik a párt által irányított kultúrforradalom célkitűzéseit.

A százötvenéves Magyar Nemzeti Múzeum fennállása óta most tölti be először és maradéktalanul hivatását.

Surányi Pálma
V., Magyar-utca 8—10